

Zijn economen barbaren?

Auteur(s):

Cramer, J.S.

*Emeritus-hoogleraar Universiteit van Amsterdam***Verschenen in:**

ESB, 83e jaargang, nr. 4182, pagina 951, 18 december 1998

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

barbaren, economie-beoefening

Zijn economen barbaren, mensen zonder gevoel voor het hogere zoals kunst of cultuur, zo vraagt de redactie. Ik denk dat ze het oog heeft gericht op doctorandussen in de economie, want daar zijn er zoveel van, en vooral zij zijn op dit blad geabonneerd. Maar dan suggereert de vraag dat vooral barbaren economie gaan studeren, of dat men tijdens de studie tot econoom tegelijk tot barbaar wordt gevormd.

In mijn herinnering was dat niet zo. Mijn studiegenoten en ik wilden dolgraag intellectuelen worden, en ik voelde mij persoonlijk bovendien sterk aangetrokken tot meisjes van het artistieke type. Lange tijd ging ik dagelijks tegen vijven naar de Toneelschool om een door mij ontdekt wonder bij het uitgaan van de school op te wachten, zodat ze niet door een ander kon worden meegenomen. De lokalen zagen uit op straat, en na enige tijd werd mijn hardnekkige verschijning ook door anderen opgemerkt. "Wat is dat voor jongen?" vroegen haar vriendinnen. De schat moest blozend toegeven dat het een student in de economie betrof. Meewarigheid was haar deel, want het algemene gevoel was dat zij gemakkelijk heel wat beters had kunnen krijgen. Studenten in de economie stonden als groep niet in hoog aanzien; zij gingen door voor saaie klunzen, verre de mindere van dichters, filmers, acteurs, schilders en andere interessante artiesten. Ik heb het ook moeten afleggen tegen een psycholoog, en één keer tegen een socioloog. Maar zelfs in die lang vervlogen tijd, toen allerlei ondoordachte idealen en onzinnige ambities hoger bij de jeugd stonden aangeschreven dan een goede betrekking of hoge verdiensten, waren economen nog geen barbaren, en dat zijn ze nog niet.

Het misverstand komt in de wereld omdat buitenstaanders economie met geldzucht identificeren en economen met commercieel denkende zakenlui. In werkelijkheid zijn zij echter heel genuanceerde mensen, die er door hun dagelijks werk aan zijn gewend ruim om zich heen te kijken en zorgvuldig het een tegen het ander af te wegen als ze weer eens een moeilijke beleidsbeslissing moeten voorbereiden of een bedrijfsplan in elkaar moeten steken. De economische denktrant neigt tot langdurige overweging, twijfel, en bereidheid tegengestelde standpunten ernstig te nemen. Door hun gearzel zijn economen een beetje sufferds, maar ze hebben ook iets aardigs: ze zien altijd in dat alles twee kanten heeft, en hun onderlinge meningsverschillen leiden wel tot schoolvorming, maar nooit tot persoonlijke verkettering. Er heerst aldus een zekere beschaving in de onderlinge omgang. Niet alle economen spreken vloeiend Frans, slechts een minderheid verzamelt Afrikaanse kunst of bespeelt het clavecimbel, maar dat geldt nu eenmaal voor alle bevolkingsgroepen. Wel lijden economen aan een licht minderwaardigheidscomplex dat ze tijdens de studie en door de redactie van dit blad wordt bijgebracht; de vraag of economen barbaren zijn kan alleen maar bij een econoom zijn opgekomen. Want bescheidenheid kennen economen wel, voorzover zij tenminste niet tot een hoge post in Den Haag zijn geroepen.

Als er al een barbarij is die het hogere bedreigt dan is dat niet de economische aanpak of denkwijze, maar de ordinaire, agressieve commerciële geldzucht van de zakenman, die in deze hoog-kapitalistische tijd groter aanzien geniet dan ooit tevoren. Natuurlijk moeten er zakenlui zijn, en er is ook niets op tegen dat zij aan dit stereotiepe beeld voldoen. Laat hen vooral zichzelf zijn. De vooraanstaande plaats die zij tegenwoordig in het openbare leven innemen gun ik ze van harte. Maar het is niet goed dat de aanbidding van de Mammon is doorgedrongen tot andere kringen van de bevolking, die beter zouden moeten weten: sportlieden, schrijvers, kunstenaars, uitgevers, directies van schouwburgen en musea, bestuurders van universiteiten. Die mensen willen nu niets liever dan als een scherpe zakenman door het leven te gaan. Zij zijn er al lang niet meer op uit een mooi wereldrecord neer te zetten, het publiek te ontroeren of de geleerdheid te koesteren: als neofieten van het Gouden Kalf dromen zij van rendementen, van hun positionering van uitgekende strategieën en van marktaandeelen. De afschaffing van beschermende subsidies aan kunstenaars en de privatisering van culturele instellingen was gericht op verzelfstandiging en decentralisatie; zij heeft geleid tot commercialisering, waarbij men zijn eigenlijke missie uit het oog verliest. Een sollicitant die directeur van de Muziekschool wil worden moet uitleggen hoe hij de marketing mix ziet, een hoogleraar in een moeilijk vak vragen ze naar zijn ondernemingszin. "Een mooi schilderij", zegt de curator, "maar heeft het voor ons toegevoegde waarde?" En het College van Bestuur maakt zich op binnen vijf jaar "een grote speler op de Europese markt te zijn". Deze kinderlijke na-aperij van het bedrijfsleven onttrekt natuurlijk het eigenlijke doel waarnaar men zich zou moeten richten, aan het oog.

Zolang economen hun vak op ordentelijke wijze beoefenen en niet aan dit soort onzin meedoen zijn het geen barbaren en behoeven zij zich nergens voor te schamen.

Thema: Zijn economen barbaren?

J.S. Cramer, Zijn economen barbaren?

N.M. Wijnberg, [Hoe kunstenaars hun markt vorm geven](#)

S. Brakman en E. Sterken, [Economen en het goede boek](#)

A. Klamer, [Een barbaarse wetenschap](#)

S. Brakman, [Jan Pen, schrijver en econoom](#)